

AZ ÉN XX. SZÁZADOM

Magyar, 1989. Rendezte: **Enyedi Ildikó**. Szereplők: **Dorota Segda, Oleg Jankovszkij, Andorai Péter, Máté Gábor**. Forgalmazó: **Magyar Nemzeti Filmarchívum**. 78 perc.

Vannak filmek, amelyeket kortörténeti értékük miatt nézünk szívesen újra, s vannak olyanok, amelyeket időtől és tértől független jelentésük miatt. Enyedi Ildikó első egészestés játékfilmjét, az 1989-ben bemutatott *Az én XX. századomat* mindkét okból érdemes a lejtátszóba helyezni. A kortörténeti érték és az egyetemes jelentés ugyanis egybeesik: Enyedi debütálása éppen a korabeli filmes hagyományoktól és stílusoktól való függetlenségével tűnt ki.

Az *én XX. századom* címben is jelzett nézőpontja nemcsak nagyvonalú történelmi áttekintést, hanem súlyos történetfilozófiát is magában rejt. A XIX–XX. század fordulójáról még izgalmasnak, vonzónak, sőt a felvontatott technikai találmányoknak köszönhetően (izzó, távíró, mozi) kifejezetten fényesnek, megismerhetőnek és látványosnak látszott a később „büntető századdá” (Jeles András) komorult jövő. Enyedi vállalt naivitással mutatja be az időszak eredetvidékét, hogy tudásunk birtokában annál nagyobb legyen a kontraszt: mi

lett a biztató kezdetből? A súlyos gondolatok ezért jelennek meg – szemben a magyar film gyakran nehézkesen komor hagyományával – ilyen önfeledten szabad, játékos formában.

A születésük pillanatában elválasztott ikerpár egymással gyökeresen eltérő sorsot kap az élettől: Dóra nagyvilági szélhámos, Lili szorongó anarchista lesz. Útjaik nem találkoznak – találkoznak viszont a századforduló világának jellegzetes, kíváncsi világutazójával, aki a hol kihívó, hol félnék arcot mutató két(féle) női karakterben a teljességet véli felfedezni – pontosabban annak illúzióját, ahogy arra egy tükörlabirintus mágiájának köszönhetően maga is rájön. A romantikus kalandtörténet az elektromosság, a vasút, a mozi hangulatát megidéző, ragyogó fekete-fehér képeken szó szerint megelevenedik.

A ragyogást a rendező és Máthé Tibor operatőr tehetsége mellett a Magyar Nemzeti Filmarchívumnak köszönhetjük, hiszen a korábbi kiadványokhoz hasonlóan ezúttal is digitálisan felújított kópia került a lemezre. Nem maradtak el az igényes extrák sem: a film angol felirattal, illetve Enyedi és Máthé audiókommentárjával is megtekinthető; keletkezés-történetét a rendező által szín-

tén kommentált rövid összeállítás mutatja be; valamint helyet kapott a lemezen Enyedi legutóbbi rövidfilmje, a 2008-as *Első szerelem* is.

GELENCSÉR GÁBOR

